

aanzien voldoende regeling, naar den Wil Gods, die, welke in de menschelijke samenleving tot stand komt ¹⁾.

Met die zelfstandigheid laat het zich zeker alleszins rijmen, dat Stahl zeer stellig ook deze meening verwerpt, als zouden die rechtsnormen, welke uit den boezem des volks te voorschijn komen, immer juist datgene zijn, wat aan de toestanden het meest passende is. Neen, ook het recht deelt in den val der zonde. Het zal ten allen tijde verre blijven beneden hetgeen het moest zijn, en het gezonkene der maatschappelijke toestanden spruit ten deele zelfs voort uit de misvorming van het recht; uit de sporen der zonde, die ook aan het recht niet ontbreken.

Maar toch is het niet noodig zich een natuurrecht te denken om een steunpunt buiten het positieve recht te vinden, van waar uit dit te beoordeelen zij, gelijk immers een maatstaf is gegeven in de geopenbaarde gedachten en de geboden Gods ten opzichte der rechtsorde. En bepaaldelijk moet aan zulk een natuurrecht het bestaan worden ontzegd door ieder, die erkent, dat de behoefte der maatschappelijke samenleving aan een dusgenaamd positief recht; eene langs geordenden weg daargestelde, en alleen om dien weg bindende, regeling der rechtsbetrekkingen; niet eerst in den tijd Gode is bekend geworden, maar dat Hij haar had voorzien, als alle dingen, van eeuwigheid her. Daarmede nu acht ik het onvereinigbaar, dat er desniettemin, ook voor het heden, nog eene andere regeling zou bestaan, in zich zelve aan alle vereischten om verbindbaar te zijn beantwoordende, maar die nochtans als achter de wolken verborgen zou moeten blijven, terwijl eene andere rege-

¹⁾ Cf. Stahl (t. a. p., II. 1, S. 218): »das Recht ist positiv; aber es hat an den Gedanken und Geboten der Weltordnung Gottes ein höheres Gesetz, dem es entsprechen soll, nach welchem es die Menschen festsetzen sollen. So steht dem positiven Recht ein Gottgebotenes, Gerechtes, Vernünftiges gegenüber. Dieses Vernünftige, die Gedanken und Geboten der Weltordnung Gottes sind jedoch nicht selbst ein Recht — ein sogenanntes Naturrecht oder Vernunftrecht, denn das Wesen des Rechts ist es ja gerade, selbständig menschliche Lebensordnung, sohin positives Recht zu seyn. Sondern sie sind nur die bestimmende Macht im positiven Rechte, sein Urgrund und sein Urbild und das Maasz, an dem es gemessen und gerichtet wird.»